

rezultate brojnih autora s jedne strane, a s druge na neka iskustva jednog modela (marburški model). Daleko je od idealiziranja uloge ekopedagogije i ekološkog odgoja i bliži realnosti u kojoj vidi potrebu, ali i šanse, da ekološka tematika postane dio školskog curriculuma i društvenog učenja kao procesa »kulturne evolucije«. U tom smislu ona može biti i izvjesno »otriježnjenje« onih koji u školi, pogotovo tradicionalnoj — kakva je i naša — očekuju velike uspjehe ekološke modernizacije, ali i onih koji u izvanškolskim institucijama vide kompenzaciju i legitimaciju u »borbi za pravu stvar«. Za autora nema dileme kada je riječ o kulturnoj ulozi ekološke edukacije kao »društvenog procesa učenja« prevladavanja »tradicionalnog« odnosa između čovjeka i prirode. Povijesno iskustvo nas uči da je prosvjetiteljstvo polagalo velike nade u školu upravo radi ostvarivanja svojih ciljeva. Moderno društvo i danas pokazuje posljedice takve uloge pripreme mladih za odvajanje čovjeka od prirode. Zato danas ne bi trebalo od ekološke edukacije očekivati neko »drugo prosvjetiteljstvo« i ponovno na način »klatna« »uprezati školu« u ulogu »povratka« čovjeka prirodi.

Ivan Cifrić

Günter Altner, Barbara Mettler–Meibom,
Udo E. Simonis und Ernst U. von
Weizsäcker (Hrsg.)

JAHRBUCH ÖKOLOGIE 1996

C. H. Beck, München, 1995, 331 str.

Već petu godinu uoči nove kalendarske godine tiska se *Godišnjak ekologije*. Njegovo uredništvo nastoji sadržajem upozoriti na najznačajnija pitanja iz ove domene o kojima, prema standardnom konceptu, autori objavljuju svoje priloge, a neki zanimljivi članci prevedu se iz dru-

gih izvora. Dosad je od 1992, uključujući i ovaj godišnjak, objavljeno 189 priloga.

U prvom dijelu, *Perspektive*, glavne teme su promjena ljudskog ponašanja (T. Bauriedl), problem ekologije vremena (M. Held), energetske konsenzus (G. Altner), rješavanje socijalno–ekoloških konflikata (V. v. Prittwitz) i pitanja nastavka Berlinške konferencije o klimi (S. Müller–Kraenner). Osvrnut ćemo se na neke od njih.

Bauriedl polazi od konstatacije da se stanje na Zemlji sustavno pogoršava, ali i od činjenice da znanje sustavno raste, i postavlja pitanje zašto ne mijenjamo naše ponašanje i zašto ne mijenjamo politiku? Jesu li ljudi izgubili sposobnost da se brinu se za sebe i za druge? Možda se nalazimo u stanju kolektivne suicidalnosti, koje vodi u kolektivno samoubojstvo? Ovo je interesantna teza, koja bi se možda mogla analizirati primjerice u kontekstu dosad neobjašnjenih kolektivnih samoubojstava kitova! Primjerima iz svakodnevnog života ilustrira čovjekovu indiferentnost prema događajima koje inače osuđuje. Na primjer, vidimo li tešku automobilsku nesreću ili napad na neku osobu, rijetko ćemo se aktivno staviti na stranu žrtve, pa i svjedočiti na sudu, ali to osuđujemo. Začuđuje ponašanje intelektualaca, koji kao da ne vide ni ono što vide. Takvo pretvaranje vodi u ovisnost. Razlog je u našem unutarnjem egoizmu (temeljenom na jednostavnoj računici: korist — šteta. Bauriedl zaključuje da su potrebne strukturne promjene na svim poljima, a osobito je potrebna politička okolina. Ona se može najbolje promijeniti ukoliko se u malim grupama stvara viša kvaliteta odnosa među ljudima — jednoznačnost odnosa. Pod time podrazumijeva porast ljudske zabrinutosti i postojanje čvrstih demokratskih zakona. Ograđuje se od prigovora da bi pojam »čvrsti« asociirao na nedemokraciju. Korupcija, mito, pretvaranja, prije su obilježja diktatorskih režima nego demokratskih. Drugo praktično načelo (pored jednoznačnosti) jest načelo

